

Kommunledningskontoret, Hållbar utvecklingsenheten
Josefin Gardeblad
Kommunjurist

MISSIV

Sala kommuns remissvar över utredningen Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Statskontoret har på uppdrag av regeringen utrett hur kommuner och regioner bättre kan kontrollera och följa upp privata utförare samt hur lagstiftningen kan stärkas i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer samt korruption.

Sala kommun ställer sig positiv till utredningens slutsatser. Kommunen ser särskilt behov av ett nationellt register över privata utförares tidigare uppdrag, stärkt informationsdelning mellan myndigheter och kommuner samt inkluderande samverkansstrukturer där även mindre kommuner ges full delaktighet. För att kommunerna ska kunna leva upp till sitt lagstadgade brottsförebyggande ansvar krävs både rättsliga verktyg och faktisk tillgång till relevant information.

Ekonomiska konsekvenser

Det aktuella remissvaret innebär inga direkta ekonomiska konsekvenser för Sala kommun.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att till Regeringskansliet avge remissvar för utredningen Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner

Bilagor:

- 1 Missiv samt Sala kommuns yttrande över utredning Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

TJÄNSTESKRIVELSE

Sala kommuns remissvar över utredningen Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

BAKGRUND

Statskontoret fick under år 2024 uppdrag från regeringen att utreda och föreslå åtgärder för att förbättra kommuner och regioners möjlighet till kontroll och uppföljning av privata utförare. Vidare i sin utredning har Statskontoret också analyserat om kommunallagen behöver ändras för att kommuner ska kunna stärka sin kontroll och uppföljning för att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer samt korruption.

SALA KOMMUNS YTTRANDE TILL REMISS FÖRBÄTTRAD KONTROLL OCH UPPFÖLJNING AV PRIVATA UTFÖRARE I KOMMUNER OCH REGIONER

- Sala kommun ställer sig positiv till Statskontorets utredning och de föreslagna åtgärderna.
- Ett nationellt register över privata utförares tidigare leveranser är ett mycket viktigt verktyg för att stärka kontrollen inför och under upphandling.
- För att kunna leva upp till sitt lagstadgade ansvar för brottsförebyggande arbete behöver kommunerna få tillgång till relevant information.
- Mindre kommuner måste ges möjlighet att ingå i relevanta nätverk och samverkansstrukturer för att kunna delta fullt ut i det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Sala kommun ser mycket positivt på Statskontorets utredning och de förslag som presenteras. Kommunen delar uppfattningen att det finns betydande brister i dagens system när det gäller möjligheterna att i förväg kontrollera privata utförare och möjligheter till att följa upp deras verksamhet efter att ett uppdrag har påbörjats. I Statskontorets utredning ges ett särskilt viktigt förslag om inrättande av ett nationellt register över privata utförares tidigare leveranser i olika uppdrag. Ett sådant register skulle ge både regioner och kommuner möjlighet till bättre kontroller och bedömningar vid upphandling. En sådan möjlighet skulle också minska risken för att oseriösa eller olämpliga aktörer tilldelas offentliga kontrakt. Samtidigt vill Sala kommun understryka att likt Statskontorets utredning att nuvarande uteslutningsgrund som "allvarligt fel i yrkesutövningen" är svår att tillämpa i praktiken. Den juridiska tröskeln är hög och medför att kommuner i det här fallet sällan lyckas utesluta aktörer trots skäl till det.

Sedan 2023 har kommunerna ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. I detta uppdrag ingår även att motverka välfärdsbrottslighet som är ett brottsområde som kännetecknas av komplexitet, snabb utveckling och oseriösa aktörer. För att

kommunerna ska kunna fullgöra sitt uppdrag i praktiken krävs tillgång till information från andra myndigheter eller aktörer. En sådan informationstillgång är en grundförutsättning till att kunna bedriva ett brottsförebyggande arbete. Trots många lagändringar senaste åren finns det begränsningar i vilken information kommunerna får ta del av särskilt i samarbete med Polismyndigheten, Försäkringskassan eller Skatteverket. Dessa begränsningar försvårar i hög grad möjligheten till att agera tidigt mot oseriösa aktörer som systematiskt utnyttjar välfärdssystemet. Den nya lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter har inneburit vissa förbättringar i informationsflödet. Kommuner är numera skyldiga att på begäran lämna ut uppgifter till brottsbekämpande myndigheter. Informationsutbytet är dock i hög grad enkelriktat. Trots kommunernas lagstadgade brottsförebyggande uppdrag har de inte givits motsvarande rätt till insyn i relevant information från dessa myndigheter. Detta skapar en tydlig obalans där kommunerna åläggs utökade skyldigheter, men inte ges de verktyg som krävs för att fullgöra dem. Problematiken är inte unik för den aktuella regleringen, utan speglar en mer generell utmaning för kommuner och regioner i sitt arbete mot välfärdsbrottslighet när de inte får tillgång till information. För att kommunerna ska kunna identifiera och agera mot oseriösa aktörer i ett tidigt skede krävs ökad tillgång till myndighetsinformation vid exempelvis tillsyner, kontroller och uppföljningar. Därtill är det problematiskt att kommunsektorn i stor utsträckning är exkluderad från centrala statliga nätverk för informations- och erfarenhetsutbyte kopplat till välfärdsbrottslighet. Detta ytterligare försvårar möjligheten att bedriva ett effektivt och samordnat brottsförebyggande arbete. Sala kommun anser därför att en översyn av gällande lagstiftning är nödvändig. Det måste säkerställas att kommunerna får faktisk tillgång till den information som krävs för att kunna fullgöra sitt lagstadgade uppdrag och möjligheter till att agera i arbetet mot välfärdsbrott.

Utöver bristen på informationsdelning finns också en annan allvarlig utmaning. Mindre kommuner exkluderas ofta från de samverkansstrukturer som är avgörande för att förebygga välfärdsbrott. Dessa nätverk är avgörande för att dela erfarenheter, information eller möjlighet till att samordna insatser mot välfärdsbrott. Trots detta saknar många mindre kommuner tillgång till dem både på nationell, regional samt lokal nivå. Denna exkludering sker samtidigt som det finns tydliga tecken på att välfärdsbrottsligheten förflyttar sig geografiskt. Oseriösa aktörer riktar i allt större utsträckning in sig på mindre kommuner. I Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport 2025:10 framkommer att detta ofta är en medveten strategi hos oseriösa aktörer. Vissa aktörer väljer mindre kommuner just för att kontrollmekanismerna är svagare. Att inte ta med mindre kommuner i arbetet mot välfärdsbrott får allvarliga konsekvenser. Det ökar brottslighetens rörlighet och gör hela välfärdssystemet mer sårbart. Mindre kommuner måste ges möjlighet att delta i relevanta nätverk för kunskaps- och informationsdelning. Att stärka förutsättningarna för de mindre kommunerna handlar inte enbart om likvärdighet, utan är en nödvändighet för att hela välfärdssystemet ska kunna stå starkt mot organiserad brottslighet och oseriösa aktörer.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☒
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☒
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☒
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☒
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.